

Pernata divljač našeg podneblja *Poljska jarebica, trčka*

Perdix perdix (L.)

Poljska jarebica ili trčka je redovna gnjezdarica u našoj zemlji. Staništa su joj nizinski i brežuljkasti predjeli s obradenim i neobrađenim njivama i livadama, na kojima su sačuvane živice i nisko grmlje, uključujući pjeskovita i objedena zamljišta obrasla korovskim i drugim sitnim raslinjem. Ali otkad su male, u kulturama bilja raznolike obradive površine zamijenjene monokulturama na većim, od grmlja i graničnih živica očišćenim površinama, poljskim jarebicama je znatno sužen životni prostor i smanjena dotadašnja brojnost.

Poljske jarebice su stanarice, vezane stalno za stanište gdje se legu i žive. Napuštaju ga samo u velikoj nuždi, ali se obavezno vraćaju. Za opasnosti trče brzo i spretno, nerado se dižu u zrak. Lete s naporom, mašući krilima snažno i bučno, prekidajući mahanje kraćim stankama. Let im je nizak, pravolinijski. Leteći prevaljuju male udaljenosti. Svoju prisutnost u staništu odaju tragovima i glasanjem. Po prašljivim i pjeskovitim tlima ostaju prepoznatljivi tragovi nogu i tragovi njihova prpošenja, obično sa ostacima perja. Dan provode u potrazi za hranom i sakrivanju od

neprijatelja. Predvečer se dozivaju čirikanjem, te noću okupljene ukruć na zemlji noće, obično skrivene u visokoj travi ili grmlju.

Najveći dio godine poljske jarebice provode u porodičnim jatima od 15 do 20 ptica. Jato se sastoji od mužjaka i ženke i njihova jednogodišnjeg potomstva. Potkraj zime jato se razilazi. Roditelji nastavljaju monogamnu vezu, a mladi pošto se ne pare unutar porodičnog jata (u srodstvu), miješajući se s vršnjacima iz drugih porodica, počinju se pripremati za sparivanje. Mladi, spolno zreli mužjaci, početkom marta počinju s osvajanjem ženki. Ukoliko se pojavi više mužjaka dolazi do borbe, zaskakivanjem i čerupanjem, ali bez vidljivih ozljeda. Novoudruženi par, nakon obavljene oplodnje počinje s pripremanjem za leglo. Od početka maja nose 12-20 najčešće 16 sivozelenih jaja (35,5 mm X 27,0 mm), težine 12-15 grama.

Ženka sjedi na jajima 23-24 dana, a mužjak se nalazi u blizini. Pojavom bilo kakve opasnosti na sebe skreće pažnju, ostrim glasanjem i oponašanjem ranjene ptice, izmičući pred napadačem odvodi ga dalje od gnijezda. Po prestanku opasnosti neopaženo se vraća na

polazno mjesto.

Poslije ispiljivanja iz jaja, čim se osuše, mladi potkušci napuštaju gnijezdo. Oba roditelja ih vode, traže im hranu i brinu se o njima. Mladi se vrlo brzo razvijaju, opernate i počinju letjeti, dostižući postupno veličinu, a nakon mitarenja (septembar) i boju perja roditelja.

Što se tiče prehrane, poljske jarebice su od svitanja do zalaska sunca veoma aktivne. U toplijim danima po poljima i livadama, pogotovo dok vode mlade potkušce, čeprkaju različite člankonošce, stonoge, pauke, pronalaze ostale kukce i njihove ličinke, među njima, za poljoprivredne kulture veoma štetke kao što je krompirova zlatica (*Leptinotarsa decemlineata*), u svim fazama razvoja. U korovu, travama i žitaricama otkidaju zelene vrhove stabljika, a kada sazriju, prelaze pretežno na hranidbu sjemenjem, koje pobiru isključivo sa zemlje. Ukratko, hrane se biljnom i životinjskom hranom.

Poljske jarebice su u ovom našem vremenu sve ugroženije ptice. Zajedno sa ostalim našim poljskim kokama, pored ugroženosti sve češćom upotrebom hemijskih otrova u poljoprivredi, imaju mnogo neprijatelja koji uništavaju njihova jaja, mladunce i odrasle jedinke. Među njima su najbrojnije sive vrane i svrake, koje uništavaju jaja i love piliće. Dlakavi grabežljivci od tvorova do lisica i mačaka skitnica hvataju i odrasle ptice. Njima se pridružuju i dnevne grabljivice, jastrebovi, kopci, eje i lunje, a noću i neke vrste sova. Sve ove životinje, grabežljivci, najviše unište poljskih jarebica u toku zime, kada su zbog bjeline snijega otkrivene, ponekad i zbog gladi toliko nemoćne da se spase.

Na kraju nije suviše napomenuti tvrdjenje poljoprivrednih i lovnih stručnjaka da u životinjskim zajednicama naših polja i livada poljske jarebice imaju značajnu ulogu u održavanju ravnoteže među članovima. One, (uključujući i ostale poljske koke), naročito ako su na određenom području zastupljene u optimalnom broju, bez herbicida i insekticida smanjuju broj biljnih štetnika i omogućuju poljoprivrednim kulturama da se normalno razvijaju - osiguravajući nam zdravu hranu.

Velid Delić

